

NAS GLAS

Glasiło Osrednje Zveze javnih
nameščencev in upokojencev
:: za Slovenijo v Ljubljani. ::

Cena posamazno štev. 1 Din.

„NAS GLAS“ izide vsak četrtek.

Celoletna naročnina . . . Din. 40.—

Polletna naročnina . . . . . 20.—

Četrletna naročnina . . . . . 10.—

Za inozemstvo je dodati poštnino.

===== Oglasi po ceniku. =====

Uredništvo: Ljubljana, Dunajska cesta št. 25. Rokopisov ne vrača, ako se ne priloži znamk. Dopise v latinici in cirilici sprejema le podpisane in zadostno frankirane. Rokopise je pošiljati samo uredništvu v Ljubljani

Upravništvo: Na naročila brez denarja se ne oziramo. Naročnina naj se pošilja po nakaznici oziroma položnici le v Ljubljano, Vodnikov trg št. 5/l. Tja je pošiljati tudi zbirke za naš tiskovni sklad.

Kongres drž. nameščencev v Beogradu.

Ker doslej uredništvo ni prejelo od nobena izmed slovenskih delegatov, ki so se udeležili kongresa državnih nameščencev v Beogradu, poročila o kongresu, prinašamo naslednje poročilo po zagrebškem »Našem Glasu« (št. 45. z dne 5. novembra 1922), ker vemo, da bi vsi radi vedeli natančnejši potek razprav na kongresu.

Poročilo v zagrebškem »Našem Glasu« je sledeče:

V dvorani poštanskega - telegrafskega doma je bil 29. in 30. oktobra izredni kongres državnih uradnikov in uslužbencev, ki ga je bil sklical Glavni Savez v Beogradu.

Kongres je bil številno obiskan in predsedoval je predsednik Glavnega Saveza g. dr. M. Jovanović, načelnik v proračunskem odeljenju ministrstva financ. Za podpredsednike so bili izbrani predsedniki pokrajinskih zvez, in sicer gg. Čuković, Lilleg, Kattunarić in dr. Benković, za zapisničarje pa gg. Dilber, Bekš, Milošević in Koštan. Prisotnih je bilo 76 delegatov. Ob začetku kongresa je bil odposlan brzojavni pozdrav kralju kot protektorju Glavnega Saveza. Brzojavni pozdrav je vseboval tudi prošnjo, da naj pospeši kralj s svojim visokim vplivom rešitev uradniškega vprašanja.

V imenu invalidov je pozdravil kongres Dragiša Zdravović, sodnik iz Pirota, ki je razložil, katere korake je podvzelo doslej združenje invalidov. Izjavil je tudi, da hočejo invalidi z vsemi silami podpirati giganje državnih nameščencev.

O prvi točki dnevnega reda je referiral predsednik dr. Jovanović: o uradniškem zakonu in o izpremembah, sprejetih v sekciji zakonodavnega odbora. Na poziv vlade je on, kot zastopnik uradništva, sodeloval na sejah zakonodavnega odbora. Branil je interese uradništva po navodilih, ki jih je dobil od Glavnega Saveza. Uspelo mu je, da je deloma ublažil nekatere določbe zakona, ki bi bile drugače škodovale državnim nameščencem. Kar se tiče prejemkov, je bilo predlagano, da naj tvori temelj za prejemke vrednost zlatega dinarja, a izplačilo bi se vršilo v papirnatem denarju po relaciji na denarnem trgu. Ker pa država ne bi mogla najti pokritja za te visoke izdatke, je obveljal predlog, da se znižajo plače, kakor jih je predlagala vlada, za polovico, da pa ostanejo doklade dotlej, dokler se ne dvigne papirnati dinar na višino zlate vrednosti dinarja.

Predsednik Udruženja jugoslovenskih učiteljev, g. Stanković, je zahteval, da se še enkrat razmotrivajo vse določbe zakona, ki

tangirajo interese državnih nameščencev, in da se šele nato odloči kongres za svoje zahteve.

Profesor Milošević iz Kragujevca je napadal z ostrimi besedami vlado in parlament, ker nista rešila še uradniškega vprašanja. Napadel je narodne poslance »parazite na narodnem telesu, ki se ne brigajo za državne interese, temveč prodajajo pekmez, kuhajo žganje, a na seje narodne skupščine pridejo od časa do časa«. Govornikova ostra kritika je izzvala burne prizore med udleženci kongresa, ki so se razdelili na dve stranki: v branitelje in protivnike parlamenta in narodnih poslancev. Razvila se je strastna polemika, dajala so se pojasnila, informacije glede nekkih osebnih vprašanj uradnikov iz Srbije. Iz vsega se je pa dvignilo hudo razburjenje, da predsednik ni mogel več obvladati kongresa in je bil prisiljen, da je prekinil zasedanje.

Popoldne se je kongres nadaljeval. Prvi je govoril predsednik slovenske zveze, g. Lilleg, ki je apeliral na stanovsko zavest in solidarnost vseh delegatov ter jih opozarjal na to, da nosi kongres veliko odgovornost napram stvari — rešitvi uradniškega vprašanja. Predsednik hrvaške zveze, dr. Benković, je predlagal, da naj se zaključi debata o pragmatiki, ker ne bi privedlo ponovno razpravljanje poedinih določb do nikakega rezultata. Raje naj se opredeli taktika, kako da bi bilo prisiliti vlado, da čim prej predloži zakon narodni skupščini. Uslužbencem v takozvanih prečanskih krajih ni pragmatika tako nujno potrebna, ker jim je itak zagotovljena že po sedaj veljavnih zakonih stalnost. Pragmatika pa je nujna potreba za državne uslužbence v Srbiji in Črni gori, kjer ne obstoji pravzaprav nikak zakon ter so izročeni nameščenci samovolji vlade in političnih strank. Prečanski nameščenci hočejo kljub temu nastopati solidarno s svojimi tovariši iz Srbije, a srbijansko uradništvo naj pomaga prečanskemu pri njegovih zahtevih za izenačenje plač in doklad, dokler ne bo sprejet novi uradniški zakon. Složno je treba tudi zahtevati, da ne bo pragmatika le sprejeta, temveč tudi hitro izvedena.

Predsednik bosansko - hercegovske zveze, ravnatelj Čuković, je zahteval junktim med pragmatiko in med draginjskimi dokladami.

Profesor Milošević je zahteval revizijo kvalifikacije uradnikov, »jer se u činovničke redove uvukajše razni šloseri, kelneri, šoferi und andere«.

Končno je bila zaključena razprava o pragmatiki in sprejet sklep, da se zahteva od vlade, da na eni izmed prvih sej narodne skupščine da na glasovanje uradniški zakon,

O drugi točki dnevnega reda je poročal predsednik udruženja upokojencev Djoka Popović: o korakih uprave Glavnega Saveza glede vprašanja draginjskih doklad. V Beogradu so zborovali 23. julija in 13. avgusta zastopniki uradništva. Na teh zborovanjih so zahtevali povišanje draginjskih doklad, zgraditev stanovanj in izplačilo vojne odškodnine. V vseh teh vprašanjih ni vlada do danes ničesar ukrenila. Potem je še razložil določbe novega zakona, ki se tičejo upokojencev.

Delegat g. Lilleg je predlagal, da se zahteva 100odstotno povišanje draginjskih doklad, da se ukine maksimiranje doklad za nižje uslužbence in da se izplača nabavni prispevek. Izdatki za te dajatve naj se pokrijejo s povišanjem državne trošarine na alkohol. Ako se poviša trošarina na 1 dinar pri litru, bi dobila država 1 milijardo 200 milijonov dinarjev. Ker je pa potrebnih za vse povišane dajatve državnim uslužbencem le 750 milijonov dinarjev, bi imela država poleg tega še visok dohodek.

Delegat dr. Benković je zahteval doklado za stanarino in draginjske doklade za vse uslužbence v vsej državi v enaki izmeri, kakor jih že imajo oni v Srbiji in Črni gori, dalje revizijo draginjskih razredov, takojšnje izplačilo zaostalih prejemkov, ki jih imajo terjati nameščenci od države iz kateregakoli naslova, bodisi kot honorar za nadure, potne in selitvene stroške, zaostanke na dokladah itd.

Delegat profesor dr. Karlović iz Zagreba je izvajal, da je dolžnost države, da odreši tudi svojih 150.000 nameščencev državljanov iz bednega stanja, ako daje ostalim svojim 11.750.000 državljanom vse pogoje dobrega in pravega življenja. Minister financ naj najde pokritje za rešitev nameščencev kjerkoli hoče in zna. Ako ne more tega izvršiti, naj odstopi in naj prepusti izvršitev tega posla komu drugemu.

Delegat Čuković je predlagal, da se izenačijo vsi draginjski razredi z ozirom na to, ker je po vseh krajih države enaka draginja.

Delegat profesor Hadžić iz Zagreba je tudi zagovarjal izenačenje draginjskih razredov, ker zahtevata to pravica in interes endinstva države, ker ne gre, da bi imeli uradnike prvega in drugega reda.

Na predlog delegata Rašića se sklene zahtevati, da se proširi pragmatika na vse stroke državnih nameščencev.

Sprejet je bil predlog delegata Marčića iz Zagreba, da se zahteva hitro izplačilo selitvenih stroškov za občinsko uradništvo s Hrvaškega iz državne blagajne, in sicer s posebno peticijo ministru financ.

Delegat profesor Marin Katunarič, predsednik dalmatinske zveze, je govoril o strahotnem stanju uradništva v Dalmaciji. Odločno je zahteval popolno izenačenje pravic vseh nameščencev v državi, ker imajo vsi enake dolžnosti.

Tretja točka dnevnega reda je bila razprava o vprašanju povrnitve vojne škode. Delegat dr. Djuričić, referent v ministruvstvu financ, je obrazložil tozadevni predlog Glavnega Saveza. Kongres je sprejel soglasno ta predlog. Prečanski delegatje so izjavili, da so tudi glede te zahteve popolnoma solidarni in da smatrajo to zahtevo kot zahtevo nameščencev vse države.

Kot zadnje točko dnevnega reda je razpravljala delegat Butorac, učitelj iz Petrinje, o vprašanju preganjanja hrvatskih učiteljev in je navedel svoj primer kot tipičen za vse ostale. Govor g. Butoraca je izzval izredno pozornost vseh delegatov, čeprav so bili že vsi dokaj utrujeni. Delegat Udruženja jugoslovanskih učiteljev, Stanković, je hotel zabrisati vtisek, ki so ga napravile besede g. Butoraca, češ da ni član UJU, toda ni imel uspeha. Tovariši iz Srbije in Bosne so se zgražali nad tem, da je v tej državi mogoča taka očitna kršitev zakonov. Nato je bil sprejet predlog, da se zahteva od vlade, da postopa v vseh primerih učiteljskih premeščenj strogo po zakonih in da uporablja kazni le tedaj, kadar je krivica jasno in nedvoumno dokazana.

Končno je bil izbran odbor z nalogo, da sestavi resolucijo. Resolucijo je sprejel kongres prihodnji dan soglasno in po kratki debati. Ko je bila resolucija sprejeta, je razpravljala kongres o merah, ki naj se podvzamejo, ako vlada ne izpolni zahtev, izraženih v resoluciji. Predlagalo se je, da naj vsi nameščenci zapuste državno službo in da naj prične s pasivno resistenco. Do odločitve ni prišlo, ampak je revercil kongres glavni Savez, da skliče čez mesec dni v primeru potrebe ponovni kongres, ki naj odloči o nadaljnjih korakih.

Kongres je bil nato zaključen.

O naši vzgoji.

III.

Zaključna izvajanja in predlogi.

Nekoliko obširno sem pisal o svojih privatnih razmerah, ne da bi se bahal, temveč da zbudim prepričanje, da vsak srednje nadarjen otrok uspeva v vsaki šoli, ako ima voljo. Ta volja se mora najprej zbuditi in potem gojiti. To je tudi za življenje velikega pomena, ker človek s trdno voljo premaga težkoče in se uveljavljuje. Napačno je, ako starši svoje otroke prerano silijo v šolo, bodisi v osnovno (ljudsko) ali v katero drugo, češ da bo prej prišel do kruha. V tem tiči — zavedno ali nezavedno — porcija sebičnosti: starši se hočejo čimprej rešiti skrbi za otroke. Ne pomislijo pa, da se razvoj ne da izsiliti, temveč potrebuje časa. Današnja gonja za materijalnim uspehom jemlje mladini najlepše: brezskrbno mladost, ki je prvi pogoj za brezskrben razvoj telesnih in duševnih moči. Žalibog je res, da si velik del mladine že pred 20. letom mora služiti svoj kruh, dostikrat z nerazmerno težkim delom; ravnotako res pa je tudi, da človek v tej starosti še ni dozorel, ne telesno, še manj pa duševno. Po mojem prepričanju je napačno, da imajo nezreli ljudje z 21 leti volilno pravico; rezultati raznih občinskih in drugih volitev so najboljši dokaz. Še bolj napačno je, ako se mladim nezrelim ljudem poveri važno samostojno delo, n. pr. 19letnim mladeničem in gospodičnam zaupamo stotine in tisoče otrok v šolah brez prave kontrole. Kajti

če pride nadzornik enkrat v letu pogledat v razred — če pride — je to odločno premalo. Za nekatere poklice, zlasti za učiteljskega, bi morali študijsko dobo podaljšati, da dobimo zrelejše ljudi. Prva moja zahteva torej je: ne dajajmo otrok prerano v težke šole!

Drugo zahtevo sem označil že prej: ako smo otroke določili za študij, potem jim moramo zbuditi in gojiti veselje do knjig.

Nadalje jim moramo utrditi voljo za delo. To storimo s svojim lastnim vzgledom; ako otrok vidi neumorno delo staršev, bo tudi rad delal, ako ga navajamo s tem, da mu nalagamo primerno delo. V tem oziru imajo kmetski otroci najboljšo vzgojo. Najprej se igraje učijo dela, pomagajo z majhno motiko, lopato, z majhnimi vilami in grabljami; polagoma delo raste z njimi in predno se otrok zave, je dorastel in postal delavec, enakoveljaven in enakopraven s starimi.

Kaj pa s šolami? Kakšne so in kakšne bi morale biti? Danes se venko zalavija čez gimnazije, launscino in grščino. Pa po krivici. Saj nikogar ne smimo, da gre v gimnazijo. V Sloveniji imamo 12 gimnazij in sicer 4 humanistične z latinščino in grščino in 8 realk z latinščino, francoščino, z nekaj opisne geometrije in kemije, poleg tega 2 realki in nad 30 meščanskih šol. Kdor hoče svoje otroke spraviti hitro do kruha, jih lahko da v meščansko šolo, ki je skoraj v vsakem okraju, in potem v oart, trgovino ali kak drug praktičen poklic. Kdor pa želi visjo izobrazbo, gre v gimnazijo ali realko. Da imamo več gimnazij kakor realk, tega je kriv zgodovinski razvoj, deloma pa tudi starši, ki dajejo otroke raje v gimnazijo, kakor v realko, tako da so v Ljubljani nastale 3 moške in 1 ženska gimnazija poleg ene same realke. Ako bi gimnazije kazale slab obisk, realke pa bile prenapolnjene, bi naučna uprava morala gimnazije izpremeniti v realke. Tega povoda do sedaj ni bilo. V Srbiji so svoj čas tudi določili tri vrste srednjih šol: humanistično gimnazijo, realno gimnazijo in realko. Toda edina humanistična gimnazija v Beogradu je propadla, ker ni imela dijakov, tako da so njihove sedanje gimnazije po učnem načrtu bližje našim realnim gimnazijam. Vsak narod torej ima šole, kakršnim daje prednost; katerih ne mara, tiste propadejo zaradi pomanjkanja učencev. Strokovnih šol imamo tudi nekaj: tehnično srednjo šolo in trgovsko akademijo v Ljubljani, dvorazredne trgovske šole v Ljubljani, Novem mestu, Celju in Mariboru, rudarsko šolo v Celju, puškarsko v Kranju, žensko obrtno v Mariboru, pletarske in čipkarske tečaje, nižji kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu in v St. Jurju ob Južni železnici, več gospodinjstkih šol in že lani je vlada nameravala ustanoviti kmetijsko srednjo šolo v Mariboru, a ni bilo učencev.

Vem, da so gimnazije tako močno obiskane deloma iz konservativnosti, deloma zaradi tega, ker so absolviranim gimnazijcem pristopne vse vrste visokih šol. Deloma pa moramo vzrok iskati tudi v ustroju in učnem načrtu gimnazij: vežbanje duha s starimi jeziki, bogatimi na oblikah, izuri mladega človeka in ga razmeroma najbolj usposobi za znanstveno delo. Napaka v vseh šolah je le to, da večina učencev ne prihaja zaradi učenja in pridobivanja znanja, temveč zaradi izpričeval in pravic, ki se dobijo z izpričevali. Ti so potem

ogorčeni, ker se izpričevala morajo zaslužiti z napornim delom. Čudim se, da državni nameščenev piše proti zahtevi študij in izpričeval za državno službo. Če sem prav poučen, se ravno naše organizacije borijo proti nekvalificiranim uradnikom, t. j. proti takšnim, ki nimajo potrebnih študij. Država pač ne more uslužbenecv sprejemati na slepo srečo in na poskušnjo, kakor privatni podjetnik, ki svojega uslužbenca neprestano nadzoruje. Sicer pa tudi privatna podjetja zahtevajo gotove študije, zlasti velika podjetja, n. pr. Južna železnica, ki imajo podobno administrativno uredbo kakor država.

Ako še omenim univerzo v Ljubljani, 2 moški in 5 ženskih učiteljskih, nad 800 osnovnih šol in nekaj obrtnih in trgovskih nadaljevalnih šol po mestih in večih krajih, sem površno naštel šole, kakršne imamo sedaj v Sloveniji.

Kakšne pa bi morale biti šole? To je vprašanje, s katerim se je bavilo in se bavi mnogo velikih duhov po vsem svetu. Glede izobrazbe ljudskih mas, ki obiskujejo samo osnovno šolo, se mi zdi velik pregrešek v tem, da mladina od 14. leta naprej, ko je potrebna najbolj izobrazba, nima prilike za njo, dočim je v nežni dobi od 6. do 14. leta skoraj prenasočena. Tozadevno je dr. Jure Turič, profesor višje pedagoške šole v Zagrebu, stavljal konkreten predlog, ki je upoštevanja vreden zlasti v tistih krajih naše države, kjer je še premalo šol in veliko število nepismenih: majhni otroci bi naj hodili v šolo samo po letu, večji pa v zimskih mesecih po 2 do 3krat na teden. Na ta način bi isti učitelj v isti šoli učil več letnikov, kar bi znatno znižalo stroške za šolo.¹⁾ Pri nas bi bil priporočljiv drugi del njegovega predloga: neke vrste nadaljevalna šola v zimskih mesecih za šoli odraslo mladino.

Kar se tice visje izobrazbe, bi odločno svaril pred preventivnim materializmom in utilitarizmom. Znam pregovor: »ne za solo, temvec za življenje se učimo,« pomenuja vzpodbudo učenca, naj ne misli, da s svojim učenjem dela za šolo, temvec v svojo lastno korist za življenje. Ta pregovor pa se dostikrat tolmaci tako, da bi se v šoli smeli predavati samo tisti predmeti, ki se bodo rabili v življenju. To je nemogoče, ker vsak rabi v življenju nekaj drugega in nošen učenec ne ve naprej, kaj bo radil in česa ne. Zato mora biti šola urejena tako, da si učenec pridobi splošno izobrazbo in z možnost, da svojo izobrazbo sam nadaljuje in izpolnjuje po svoji potrebi v življenju. Da gimnazija tozadevno ne izvršuje svoje naloge, do sedaj še ni dokazano. Nasprotno vem, da se od mojih 40 tovarišev pri maturi vsi na svojem mestu, razen enega edinega, ki pa je že v gimnaziji bil propalica. So juristi, duhovniki, zdravniki in profesorji; posamezni igrajo vodilne in odlične vloge. Slišim tudi, da so na tehnikih bivši gimnazijci prav tako porabni kakor realci. Poznam podjetnega trgovca in industrijalca, ki izrecno trdi, da mu je gimnazija dala zmožnosti, s katerimi nadkričuje svoje stanovske tovariše. Celó v

¹⁾ V ilustracijo naj navedem nekaj Turičevih števil: za izvršitev zakonskega načrta o osnovnih šolah bi morali imeti do l. 1930. nič manj ko 59.000 novih učiteljev in 40.000 novih učilnic, za vzgojo učiteljev pa takoj 6000 profesorjev. Za vse to bi trebalo na leto 3 milijarde Din. Če bi ves proračun za vojno in mornarico (nad 1 milijardo) dodali prosvetnemu proračunu, bi dobili komaj polovico potrebne vsote!

Ameriki, ki nam vsem velja kot vzor praktičnosti, se goji latinščina. Kakor poroča dr. P. R. Radosavljević iz Newyorka v članku »Staranje za vrlo darovite djake u Americi« (Prosvetni Glasnik XXXIX. br. 5 i 6, str. 338), zbirajo tam nadarjene učence zadnjih 2 ali 3 razredov osnovne šole (7., 8. ali 9. šolsko leto) v posebne razrede, kjer se poleg angleščine učijo latinščine, francoščine in nemščine ter potem prestopajo v višje šole. V Franciji se pripravljata reforma srednjih šol in vse kaže, da se študij starih jezikov latinščine in grščine ne bo opustil, temveč razširil in poglobil. Meni osebno in mnogim drugim bi bila grščina simpatičnejša kakor latinščina, ker ima lepše slovstvo.

Odločno pa poudarjam, da sedanja ureditev ni primerna, ko se morajo starši pri 10 do 11letnih otrocih odločiti, ali jih dajo v gimnazijo ali v realko ali v meščansko šolo. Redki so otroci, ki že z 10 leti kažejo nagnjenje za določeno smer. Tudi tozadevno je prej omenjeni dr. Turić v brošuri »Osnova za preobražavanje naroda školom« že pred tremi leti sestavil približno sledeči načrt:

Od 6. do 10. leta nižja osnovna šola, na kmetih do 14. leta v omenjenem obsegu, potem nadaljevalna šola do 18. leta. V mesnih in večjih krajih višja osnovna šola, kakor naša meščanska šola, za deco od 10. do 13. ali 14. leta. Iz višje osnovne šole bi učenci odhajali v praktične poklice (poljedelstvo, obrt, trgovina), kjer bi se izpopolnjevali v nadaljevalni šoli, ali v strokovne šole (poljedelske, trgovske, obrtne šole) ali v srednje šole, ki bi pripravljale za uradniške poklice in za visoke šole ter bi trajale samo 4 do 5 let. Podobno imajo na Nizozemskem, kjer srednje šole trajajo po 5 do 6 let in sprejemajo 13letne učence. Ta ureditev višjih osnovnih šol bi imela to prednost, da bi razni poklici imeli delj časa skupno šolanje in se ne bi medsebojno tako odtujili kakor sedaj ljudskošolski, meščanskošolski, gimnazijski in realni učenci. Višje osnovne šole bi bile po vseh večjih krajih, otroci bi bili delj časa doma ali vsaj bližje doma. Idealno bi bilo, ako bi te višje osnovne šole imele svoje delavnice za rokodelstvo, ne v svrhu učenja obrti, temveč v svrhu urjenja telesa, kar bi brez dvoma ugodno vplivalo tudi na duševni razvoj. Ugovor, da se 13 do 14letni učenci potem v srednji šoli ne bi mogli več tako lahko začeli učiti tujih jezikov, ne drži ker smo mi, starejša generacija, večinoma začeli gimnazijske študije v tej starosti in iz lastne skušnje vemo, da nam je večja duševna zrelost olajšala študij. Višje osnovne šole bi bile sicer podobne nižjim srednjim šolam zakonskega načrta o srednjih šolah, a se mi zdijo primernejše, ker bi bile enotne — sedaj so poleg nižjih srednjih šol name ravane tudi meščanske šole — in ker ne bi učencev tirale v določeno smer študijskih poklicev, kakor to delajo srednje šole, četudi nehote. Prave srednje šole bi potem dobivale zrelejšje učence, od katerih bi se moglo več zahtevati.

Še ena opomba mi bodi dovoljena, dasiravno je utopistična. Ustava nam jamči brezplačnost pouka, vpisnina in šolnina je odpravljena. (Mi šolniki sicer želimo, prav visoko šolnino za nemarne učence, ker bi se potem starši bolj brigali za napredek svojih otrok.) Kljub tej ustavni brezplačnosti je siromaku študiranje danes bolj otežkočeno kakor krdač. Knjige in učila so tako drage, da jih revež ne mo-

re kupiti. Hrana in stanovanje pa zahtevata ogromne vsote. Posledica tega je, da prihaja čimdalje manj dijakov iz kinetov, ki so nekdanj dajali večinoma dobre dijake. Zato bi se morala v osnovni (nižji in višji) šoli vsa učna sredstva dobiti zastonj. Pri srednjih šolah bi morali biti internati, kjer bi revni in pridni dijaki dobivali brezplačno stanovanje in hrano. Potem šele bi bila izbira dobrih dijakov olajšana. Ako je to mogoče pri vojaških in bogoslovskih šolah, mora biti mogoče tudi pri drugih.

Sicer je člankar v »Našem Glasu« IV. št. 41. z dne 19. oktobra 1922. na koncu svojega članka nekako odklonil šolnike od sodelovanja pri novodobni uredbi šolstva, vendar sem smatral za svojo dolžnost in pravico, da povem svoje mnenje. Po svojem poklicu se celo življenje bavim s šolo, kot oče sem mnogo razmišljal o vzgoji, zato mislim, da je moja dolžnost, da ne skrivam svojega mnenja, ki temelji na teoriji in praksi. Prisvajam pa si tudi tozadevno pravico, da sodelujem in soodločujem pri tem, kako se naj šola uredi in kako naj deluje, ravnotako kakor si čevljar in krojač ne dasta od naročnikov in plačnikov predpisovati načina, kako se kroji in izdeluje obuvalo in obleka. Končno odločitev pa ima tako ljudstvo po svojih izvoljenih poslancih, ki sklepajo zakone.

F. Vajda.

Sladkor za državne nameščence.

Da bi se izvršil čim uspešneše boj proti draginji živil in da bi se državnim nameščencem olajšalo vsaj nekoliko vsakdanje življenje, je gospod finančni minister odločil, da dobe ves letošnji pridelek sladkorja z državnega posestva Belje državni nameščenci. Ves letošnji pridelek sladkorja je dal na razpolago ministru za socialno politiko po dnevni ceni s 25% popustom. Minister za socialno politiko je dodelil Savezu nabavljalnih zadrug državnih uslužbencev v Beogradu 400 vagonov od tega sladkorja po enaki ceni in z naročilom, da porazdeli Savez ta sladkor med državne nameščence po vsej državi in da prodaja Savez sladkor za 24% nižje kakor so dnevne cene. 1% si sme pridržati Savez za stroške razdelitve.

Savez je že odposlal poseben razpis vsem včlanjenim nabavljalnim zadrugam in vsem ministrstvom, v katerem je obrazložil, kako da namerava postopati pri razdelitvi. Državni nameščenci, ki so člani onih zadrug, ki so pristopile k Savezu, dobe sladkor od teh zadrug na način, kakor dobivajo vse drugo blago. Ostali nameščenci, ki žive v mestih, kjer so zadruge, dobe sladkor preko svojih uradnih predstojnikov tudi potom zadruga. Vsak urad bo sestavil za nameščence, ki niso zadrugarji, poseben imenik, pobral od njih odgovarjajočo vsoto denarja in bo oboje izročil zadrugi, ki je v Savezu. Zadruga pa pošlje vse Savezu. Savez pošlje potem sladkor zadrugi, ki ga bo izročila predstojništvu urada; ta ga razdeli onim, ki so sladkor naročili in plačali. Uradna predstojništva v mestih, kjer ni zadrug, ki bi bile včlanjene v Savezu, pošljejo spiske in denar naravnost Savezu, a Savez nato sladkor neposredno predstojništvu, ki ga bo razdelilo.

V vsakem primeru pa morajo državni uradi, ustanove itd. vnaprej vplačati približno vrednost sladkorja (ta je n. pr. sedalje vrednost vreč (25 Din. za eb

daj z odbitkom 24% za kilogram Din. 11.40), dalje vrednost vreč (25 Din. za 100 kg) in 4‰ od skupne vrednosti na ime premije za osiguranje transporta.

Nabavljalne zadruga, ki so včlanjene v Savezu, bodo plačale za sladkor, ki ga naroče za svoje zadrugarje, po 5 Din. za kilogram ob naročbi, po 5 Din ob prejemu in ostanek v roku 30 dni po prejemu.

Ne zadruga ne uradi ne smejo prodajati sladkor dražje kakor jih velja.

Do tega sladkorja imajo pravico samo državni uslužbenci (civilni in vojaški, aktivni in umirovljeni), torej vsi, ki so zaposleni v državnih uradih, ustanovah itd. in ki prejemale plačo, penzijo ali invalidnino iz državnih blagajn.

Ministrstvo za socialno politiko ima pravico, da odobri poedinim samoupravnim predstojništvom potrebno količino sladkorja za razdelitev dotičnim uslužbencem. Ta predstojništva se morajo obrniti na ministrstvo za socialno politiko.

Zloupotreba, to se pravi dražja prodaja, prodaja onim, ki niso upravičeni na dobavo tega sladkorja in trgovanje s tem sladkorjem, se bo kaznovalo po zakonu in pravilniku o pobijanju draginje in po čl. 76 uredbe, zakona z dne 5. decembra 1920.

Vestnik.

Opozorilo! Radi skrajno netočnega plačevanja naročnine je bila uprava prisiljena obrniti se na O. Z., da ji nakaže v smislu sklepa zadnjega občnega zbora primeren prispevek O. Z. pa danes tudi sama ne razpolaga s tolikimi denarnimi sredstvi, da bi mogla list izdatno podpreti. Nabava pisalnega stroja in stroški dveh odposlancev v Beograd tekem zadnjega časa, so tudi nje; no blagajno do malega izpraznil. Da so bili ti izdatki neobhodno potrebni, je jasno. Jasno je tudi, da je le zadnji kongres v Beogradu prišil na vlado tako, da je začela končati, vendar resno delati za izboljšanje mižernih življenjskih pri- lik javnih nameščencev. Opravičeno je upati, da se v kratkem za čas od 1. decembra t. l. dalje do novega budžetnega leta zvišajo naše draginjske doklade povprečno in največ za 1000 K mesečno, za vsakega. Skrb O. Z. mora biti, da ne ostane le pri tem, marveč da dobimo tudi nabavni prispevek. Dolžnost vsakega tovariša je, da O. Z. v njenem delu podpre in vrši svoje obveznosti do nje točno. Lastno glasilo je O. Z. neobhodno potrebno; vzdržati ga more le, če stori prav, vsak tovariš svojo stanovsko dolžnost, list naroči in ga redno plačuje. Žalibog da temu ni tako! Stroški neprestano naraščajo, število naročnikov lista pa pada. Res je, da je gmoten položaj nas vseh naravnost obupen, res pa je tudi, da more temu obupnemu stanju odpomoči le trdna organizacija, ki more in mora v dosego svojih ciljev dobiti tudi gmotnih sredstev. Zato pa je stanovska dolžnost vsakega tovariša, da vkljub vsemu žrtvuje v skupno korist vsaj malenkostno naročnino lista. Če bi vsi naročniki točno plačevali naročnino, se upravi ne bi bilo treba zatekati po pomoč k O. Z., ki pa ji te v zadostni meri dati ne more. Primerani smo radi tega ponovno in z vsem poudarkom apelirati na vse gg. tovariše - naročnike, da nam nemudoma nakažejo že davno zapadlo naročnino. V ta namen, smo danes zopet označili poleg naslova vsakega svoto, ki jo ima plačati na naročnini računeno do konca tekočega leta. V teh zneskih so vračunjeni vsi zastanki do 31. decembra in so vsa doslej dana vplačila vpoštevana. Vsak zabilježen znesek predstavlja čist dolg z 31. decembrom t. l. Vsi ti zastanki znašajo v Ljubljani nad 16.000 K, v Sloveniji pa nad 40.000 kron. Rotimo vse, da se končno vendar zdramijo in poravnajo svoje obveznosti, ker sicer upropastijo list in težko oškodujejo tudi O. Z. — Uprava.

— **Negotovost.** Tako mračnih dni, kakršni so prav sedaj, državni nameščenci že dolgo niso preživljali. Časopisne vesti, ki jih prinašajo naši dnevnik v Beogradu o stanju našega vprašanja, si večasih tako nasprotujejo kakor noč in dan. 1. december je tu, a nameščenci še ne vedo, ali dobe vsaj nabavni prispevek, ali se zvišajo do-

klade, ali se popolnoma in brezpogojno ukne maksimiranje. Ako se ne bo izpolnila v najbližjih dneh nobena izmed teh zahtev, potem je izročeno uradništvu takšni bedi, kakor še nikdar poprej, ker se pojavljajo zopet znaki naraščajoče draginje. Cene moke, sladkorja, jajc itd. naraščajo, vrednost dinarja zopet pada, tako da se nam obe-tajo v resnici »veseli« božični prazniki in še »ve-selejš« novo leto.

Revizija doklad, »Slovenec« z dne 26. no-vembra prinaša sledeče poročilo iz Beograda: »Komisija za revizijo zakona o uradniških dokladah je izdelala danes svoj predlog ter ga izročila ministru financ. Komisija predlaga, da se razdele državni nameščenci na tri kategorije: ukazne, zvanične in uslužbenice. Maksimiranje uslužbenih doklad se naj ukine in se naj čimpreje izvede redukcija. (Glasov neke prejšnje stati-stike je vseh uradnikov 152.000.) Ker bodo nale-teli ti predlogi pri vladi na težkoče, se bo stvar še nekaj časa vlekla.«

— Zahteve uradništva v Zagrebu. Kakor po-roča »Jutro« z dne 26. novembra je imelo za-grebško uradništvu sestanek, ki je bil prav dobro obiskan. Po referatu in debati je bila sprejeta re-solucija s sledećimi zahtevami: 1.) treba je gledati na to, da se čimpreje sprejme uradniški zakon, ki naj regulira polažaj in plače uradništva; 2.) da se do sprejema in izvedbe tega zakona nudi urad-ništvu hitra pomoč, ki naj bi obstojala v tem: a) da se najkasneje do 15. decembra t. l. vsem urad-nikom in nameščencem izplača enkratni nabavni prispevek; b) da se takoj povečajo draginjske doklade in da se v celji državi izenačijo za vse uradnike. Razlike med »prećanici« in Srbi morajo odpasti, a potrebno diferenciranje naj se izvede po faktični lokalni draginji po celem državnom teritoriju; c) da se mesto Zagreb takoj uvrsti v prvi draginjski razred s stanovanjskimi dokladami, a pasivni kraji Hrvatske in Slavonije v drugi draginjski razred.

Važno za družine umrlih državnih usluž-bencev in za sluge državnih oblasti (uradov). Ministrstvo financ je obavestilo finančno delega-cijo z razpisom z dne 25. oktobra 1922 D R broj 142.060, da je ministrski svet na svoji seji od 9. oktobra 1922 v sporazumu s finanćnim odborom narodne skupščine med drugim sklenil, da pripada od 1. oktobra 1922 dalje družini umrlega dr-žavnega uslužbenca poleg posmrtnine tudi eno-mesečna draginjska doklada umrlega, ako je imel za svojega življenja pravico do te doklade in v kolikor obstoje krediti u budžetu za leto 1922/23. Dalje se je bistveno izpremenilo določilo čl. 28, točka 6. zakona o draginjskih dokladah z dne 28. februarja 1922. Doćim so bili po starem besedilu izključeni od rodbinskih doklad vsi sluge z imet-jem, od katerega so plaćevali na leto več nego pet dinarjev neposrednega davka, je z veljav-nostjo od 1. oktobra t. l. razlikovati: 1. sluge z najmanj petletno nepretrgano državno službo iz-gube rodbinsko doklado le če plaćujejo od imetja več nego 30 dinarjev letnega davka, 2. sluge z manj kot petletno službo pa, če plaćujejo v mestih več nego 10 dinarjev, a v trgih in vaseh več ne-go pet dinarjev, 3. pri slugih, ki nimajo družega imetja, kot samo hišico z enim stanovanjem in v tem stanovanju prebivajo, se davek, ki ga plaću-jejo za to stanovanje, vobće ne jemlje v obzir.

IZVEŠTAJ O RADU

Saveza nabavljaićkih zadruga državnih službe-nika u Beogradu.
do 31. oktobra 1922.

1.) Osnivanje zadruga pokrenuto je do sada u 232 mesta u kraljevini. Od toga je protokolirano i stupilo u Savez 98 zadruga; protokolirano 23; u osnivanju 90, a osnivanje nije uspelo u 21 mjestu. Po oblastima je to ovako rašireno:

	u član.	prot u osniv	neuspelo zadrug.
Srbija	17	2	25
Stara Srbija	12	2	15

Dalmacija	3	2	8	1	1110
Bos. i. Hec.	11	3	13	8	3778
Hrv. i. Slav.	31	6	1	1	5037
Slovenija	15	4	9	1	2668
Vojvodina	8	3	12	1	3424
Crna gora	1	1	6	0	290
	98	23	90	21	24504

Osnivanje ide dosta sporo; još sporije proto-kolisane Zadruga šalju Savezu potrebno za stu-panje u članstvo, a još sporije Zadruga poći-nju rad. U radu se opaža odsutnost potrebne vo-lje i marljivosti, zauzimanja i trgovaćke spre-me, pa sve to koći i rad Zadruga i Saveza.

2.) Kreditna sposobnost Zadruga se, u zad-nje doba, znatno povisila. Onih 98 Zadruga, koje su u članstvu Saveza, imaju 2.701.400 Din. nomi-nale upisanih udjela; uz to 41 ima 1.902.950 Din. jamstvo Zadrugara; 43 imaju 896.565:97 Din., pa ukupna kreditna sposobnost svih 98 Zadruga iz-nosi 5.500.915:97 Din.

3.) Ovlaštenje za zaduženje imade 78 Zadruga i to 65 Zadruga sa sumu od 11.633.250 Din., 12 ne-određenu sumu. Ostale nemaju ovlaštenje za za-duženje.

4.) Tražile su pozajmicu od Saveza svega 43 Zadruga, koje imaju 16.233 zadrugara i kreditnu sposobnost od dinara 3.787.158:53; tražile su svega 10.112.965:01 Din.; a odobreno je: na 41 Zadrugu u gotovu 2.500.230 Din., a u robi 3.581.490:01 Din.; ukupno 6.081.720:01 Din.

5.) Izdate su zadrugama pozajmice: u gotovu Dinara 2.010.051:81; a u robi 3.581.490:01 Din., ukupno 5.591.541:82 Din. Od toga su Zadruga ot-platile 1.562.582:45 Din., pa duguju 4.029.059:37 D.

Dugovanje zadruga kretalo se ovako:
poćetkom godine dugovale su 232.020:02 Din.
kroz mesec: podigle: vratile: dug:
januar 76.108:77 38.891:10 271.419:69
februar 224.923:26 46.712:05 449.630:90
mart 581.259:56 106.941:58 923.948:83
april 143.357:63 204.297:83 863.008:68
maj 216.054:15 56.566:27 1.022.496:56
jun 677.672:13 81.524:32 1.618.644:37
jul 426.956:20 82.063:74 1.962.636:33
avgust 207.204:41 199.614:85 2.030.225:89
septembar 805.364:55 387.854:64 2.447.736:30
oktobar 1.941.339:14 360.016:07 4.029.059:37

6.) Promet robom u Savezu kretao se ovako:
kupljeno je svega robe za 9.191.255:84 Din., pro-datno je za Din. 5.519.604:62, pa robe u magaci-nima Saveza, kupljene i na putu ima za 3.671.951:22 Dinara.

Po pojedinim mesecima promet robom se ovako kretao:
poćetkom godine bilo je robe za 575.238:46 Din.
u mesecu: kupljeno: prodato: saldo:
januaru 1.974:50 76.768:77 333.465:53
februar 316.684:50 181.184:28 468.965:75
mart 276.703:16 488.698:07 256.970:84
april 97.955:62 136.709:06 218.217:40
maj 672.544:15 143.223:63 747.537:92
jun 575.609:03 537.867:79 785.279:16
jul 271.587:73 355.745:08 701.121:81
avgust 109.010:65 156.127:48 654.504:98
septembar 1.762.384:26 316.863:90 2.099.525:36
oktobar 4.531.563:76 2.959.537:90 3.671.951:22

7.) Kapital Saveza, sakupljen u Ministarstvu Finansija, a prema izveštaju istog Ministarstva na 31. v. g. u. o. g., iznosio je: 17.431.725:22 Din. i to: od 1% takse liferanata 11.381.568:01 Din., a od 10% odbitaka od činovnićkog dodatka 6.050.157:21 Din.

Ta je suma danas, bez sumnje, mnogo i mnogo veća, jer je obraćunavanje u zadnje vreme mnogo taćnije i brže. I to dobivenim informacijama ta su-mu prelazi danas 28.000.000.

Od toga je do danas primljeno Dinara 13.903.127:56, a uplaćeni udeli iznose 117.107:40 Dinara, pa neplaćeni kapital iznosi 14.020.234:96 D.

8.) Revizije zadruga poćele su se sistematski vršiti tek od jula, kada je dužnost preduzeo po-stavljeni revizor. Od tada je izvršeno 19 redov-nih revizija. Tim je ustanovljeno, da 2 Zadruga

rade vrlo dobro, 3 rade dobro, 5 slabo, a 4 nikako. Uspех ne ovisi o prilikama nego o ljudima: ima Zadruga u mestima sa najnepovoljnijim prilikama, pa rade vrlo dobro, a ima Za-druga u vrlo povoljnim prilikama, pa ne rade ni-kako. Zato revizije treba što češće vršiti, da se ljudi potaknu na rad. Uz to treba poćeti širenjem zadrugne pouke. U tu svrhu treba povećati broj revizora, poćeti izdavati zadrugni list, izdati po-trebne knjige, tiskanice i upustva za vodjenje Zadruga.

9.) Odnosaj zadruga prema Savezu i odnosaj zadrugara prema Zadrugama nije onakav, kakav treba da bude. Traži se i zahteva izvršenje ne-mogućih stvari; stavljaju se zahtevi, koji prelaze zakonske odredbe, trgovaćke i zadrugne principe. Kada se tim i takovim zahtevima ne udovolji, jer je udovoljiti jih nemoguće, nastaje nezadovolj-stvo, podižu se prigovori i žalbe, koje ne samo stvaraju zabunu, nego i ometaju svaki rad.

10.) Izvršavanje zakonskih odredaba nailazi na nerazumevanje i poteškoće. Povlastice Savezu i Zadrugama još nisu došle do premene, ma da Savez na tome neumorno radi i radiće sve dotle dok ne postigne cilj.

Izvršavanje obćni zbor. Nabavljajne zadruga državnih uslužbenecv u Ptuj u se bo vršil 7. de-cembra t. l. ob 19. v dvorani Narodnega doma v Ptuj. Dnevni red: 1.) Izprememba pravil po za-htevah Saveza nabavljajnih zadrug državnih uslužbenecv u Beogradu. 2.) Slučajnosti. Ako ob doloćenem času obćni zbor ne bo sklepćen, se bo ta vršil eno uro pozneje z istim sporedom pri vsakem številu navzoćih zadrugnikov. — Ptuj, dne 22. novembra 1922. — Upravni odbor.

— Obćni zbor društva geometrov kraljevine SHS v Ljubljani se vrši dne 9. decembra 1922 ob 10. uri dopolne v dvorani mestnega magistrata v Ljubljani. Spored: 1.) Čitanje zapisnika zadnje-ga in izrednega obćnega zbora; 2.) Poroćilo pred-sednika; 3.) tajnika; 4.) blagajnika; 5.) gospodar-ja; 6.) pregledovalcev računov; 7.) Poroćilo de-legatov o uspehu potovanja v Beograd; 8.) Poro-ćilo o kilometraži, privatnih meritvah, terenske doklade, kopije; 9.) Slučajnosti. Predposvetova-nje za obćni zbor se vrši dne 8. dec. ob 9. uri v prostorih evidencnega urada Ljubljana II. Po konćanem zborovanju v soboto se vrši prijatelj-ski sestanek. — Odbor.

5000 kron

nagrade kdor preskrbi uradniku brez otrok stanovanje v Ljubljani, obstojeće iz 2 sob kuhinje in pritliklami, eventuelno tudi eno sobo s kuhinjo. Ponudbe pod »Uradnik brez stanovanja« na upravo lista predal 119.

Delikatese, specerija in vinarina

Fr. Kham, Ljubljana
nasroti hotela „Union“

L. Mikuš
Ljubljana, Mestni trg 15.
priporoća svojo zalogo
dežnikov in solnćnikov
ter sprehajalnih palic.
Popravila se izvršilelo toćno in solidno

:: Nabavljajna zadruga ::
javnih nameščencev in vpokojencev
v Ljubljani.

Prodaja svojim članom razno špecerijsko in kolonijalno blago po znižanih cenah.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Ustanov. 1900. Delniška glavnica in rezervni zakladi ca K 150.000.000

Cekovni račun št. 10.509. Brzjavni naslov:
Banka Ljubljana. Telefon št. 261 in 413.

Se priporoća za vse v banćno stroko spadajoće posle. Obrestuje vloge najugodnejše. Prodaja srećke razredne loterije
PODRUŽNICE: Brežice, Celje, Gorica, Krauj, Maribor, Metković, Novi sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.

Izdaja Osrednja Zveza javnih nameščencev in upokojencev za Slovenijo v Ljubljani.
Odgovorna urednica Štebi Alojzija. — Tiska Narodna tiskarna v Ljubljani.